

лізацією цього процесу в сучасній початковій школі; недостатньою сформованістю етнокультурознавчих понять у молодших школярів та нагальною потребою початкової практики в спеціально розробленій методиці збагачення словника учнів лексикою національно-культурного змісту.

Перспективу подальшої роботи вбачаємо у запровадженні ефективної методики збагачення мовлення молодших школярів етнокультуронавчою лексикою на міжпредметній основі.

Література:

1. Державний стандарт початкової загальної освіти // Інформаційний збірник Міністерства освіти і науки України. — 2006. — №2-3. — С. 3-50.

2. Дяченко Л. Функціонально-семантична характеристика безеквівалентної та фонової лексики сучасної української літературної мови : дис...канд. пед. наук: 10.02.01 / Українська мова / Л.М.Дяченко. — К., 1997. — 162 с.

3. Левченко Т. Збагачення мовлення учнів 5-7 класів етнокультурознавчою лексикою: дис...канд. пед. наук: 13.00.02 / Левченко Тетяна Миколаївна. — Київ, 2001. — 199 с.

4. Програми для середньої загальноосвітньої школи. 1-4 класи. К. : “Початкова школа”. — 2006. — 432 с.

5. Філіпчук М. Етносимволіка мовних одиниць в українському обрядовому дискурсі. Автореф. диск-та пед.наук. 10.02.01/ українська мова/ М.В.Філіпчук — Київ, 2007 — 23 с.

ШЛЯХИ ПОДОЛАННЯ ЛІНГВІСТИЧНИХ ТРУДНОЩІВ У ПРОЦЕСІ ЧИТАННЯ АНГЛІЙСЬКИХ ГАЗЕТНИХ ТЕКСТІВ

Глушко Т.В.

У статті розглядається проблема подолання складних в лінгвістичному відношенні труднощів у процесі читання політичних, економічних і культурологічних газетних статей, наповнених експресивною лексикою. Визначено домінуючий принцип систематичного накопичування і відносно повного засвоєння матеріалу, що вивчається, та розвиваючий мову здогадку під час читання текстів з незнайомою лексикою.

Ключові слова: мовна здогадка, експресивна лексика, лінгвістичні труднощі.

The problem of overcoming of complex in difficulties respect of linguistics is considered in this article while reading the above – mentioned in political, economic and culturological newspaper articles to be exuberant with expressive vocabulary. The dominating principle of systematic accumulation and relatively complete mastering of the material under study, developing the language guess while reading of texts with unknown vocabulary is determined.

Key words: language guess, expressive vocabulary, linguistics difficulties.

Розуміння англомовного газетного матеріалу багато в чому залежить від умінь студента долати складні у лінгвістичному відношенні труднощі. Як відомо, політичні, економічні і культурологічні газетні статті рясніють наступними мовними явищами: неологізмами (Rader), образними фразеологічними виразами (to be the bullet), сленгом (bootlegging), прислів'ями (a rising tide lifts all the boats), метафорами (evasive action), метоніміями (Buckingham Palace is not expending issue a statement on the matter), епітетами (silly big wigs), порівняннями (it sells like hot cakes), гіперболами (he tears off his hair). Вивчити ці слова і вислови як активну лексику не уявляється можливим, як через відсутність достатнього навчального часу, так і у зв'язку з їх рідким уживанням у повсякденному мовленні. Залишати їх без уваги, як це робить більшість дослідників, вважаємо неправомірним, оскільки саме вони, які не мають адекватного перекладу на рідну мову, викривлюють сприймання того, що читається. Студенти, не розуміючи, що це особливі висловлювання, перекладають складові їх елементи дослівно, що призводить до безглуздості самого процесу читання.

На нашу думку, подолання таких лексичних труднощів під час читання газетного матеріалу може здійснюватися трьома шляхами: 1) спорядити студентів словником, в якому будуть зібрані вищезазначені лексичні явища і перекладені на рідну мову; 2) навчити студентів «опускати» важкі місця тексту і намагатися зрозуміти його основний зміст; 3) розвивати у студентів мовну здогадку за допомогою спеціальної методики.

Розглянемо запропоновані варіанти подолання лексичних труднощів під час читання газетних текстів англійською мовою.

1) Користуватися перекладним словником під час читання газети вповні виправдано, але за умови, що звернення до нього буде здійснюватися не після кожного слова, а не більше п'яти-семи раз на одну газетну колонку. У протилежному разі губиться сенс того, що читається, і далеко не завжди в словнику можна знайти ту форму іменника, прикметника чи дієслова, що вживається в тексті газети. Ще складнішою є справа з ідіоматичними висловлюваннями, сенс яких закладений не в одному слові, а у фразі в цілому. Крім того, в різних статтях може вживатися різна кількість неологізмів, метафор, гіпербол, порівнянь тощо. Тому для розуміння більш простих у лінгвістичному відношенні статей словник може надати допомогу; а для розуміння надмірно експресивних статей – ні.

2) Вчити студентів не помічати лінгвістичні труднощі з тим, щоб зрозуміти основний сенс того, що читається, безумовно необхідно. Проте реально досягти такого вміння можливо лише в більш здібних студентів, а також у тих, у кого ширший словниковий запас, є «відчуття мови» і розвинені вміння читання англомовної навчальної літератури. В немовних вищих навчальних закладах, на жаль, таких студентів мало. Крім того, читання лише з розумінням основного змісту корисно вже на просунутих етапах роботи, коли людина читає для свого задоволення з однією метою: здобути необхідну інформацію. У такому разі поза осмисленням залишається весь лінгвістичний матеріал тексту: як стандартний, так і експресивний. Він у жодному разі не розширює лінгвістичні можливості читача з тим, щоб він в наступному тексті вже зазнавав менше мовних труднощів і зміг зрозуміти не тільки основний сенс,

але й якісь важливі деталі. Також не уявляється можливим проведення аналізу змісту прочитаного, його обговорення й інтерпретації, якщо читач не володіє в достатньому ступені лексико-граматичними явищами, що складають текст. На нашу думку, читання газети в немовному вищому навчальному закладі повинно мати не тільки пізнавальний, а й навчальний характер. Зазначене підтверджується результатами досліджень С. К. Фоломкіної, які виявили, що «читання буде більш осмисленим, якщо воно готується до трансформації в усне мовлення шляхом переказу прочитаного» [1, с. 37].

3) На нашу думку, обмежений словниковий запас студентів немовних ВНЗ не може забезпечити повноцінне читання газетних матеріалів, тому найбільш доцільним способом розвитку в них досліджуваних умінь вважаємо навчання їх мовної здогадки. За допомогою мовної здогадки у студентів може сформуватися потенційний словниковий запас, тобто така мовна інформація, що може використовуватися для рецептивної комунікації. Вона значно розширює читацькі можливості студентів, тому мотивація її накопичення достатньо висока. При цьому залишається невирішеним одне питання: як увести в оперативну пам'ять студентів такі складні і не системно повторювані лексико-граматичні явища експресивного газетного мовлення і не лише зберегти їх у свідомості, але й по можливості доповнювати і розширювати потенційний словник, що формується?

У результатах досліджень О. Б. Тарнопольського ми знаходимо такий варіант відповіді на це запитання. Систематизувати незнайому лексику за її граматичною ознакою, міжнародною та контекстуальною. Відповідно до першої ознаки слід пропонувати для мовної здогадки незнайомі слова, які відрізняються від знайомих префіксами, суфіксами, закінченнями; або утвореними за допомогою конверсії (a head - to head) та словоскладання (headway, headset). Відповідно до другої ознаки необхідно розвивати здогадку значень інтернаціональної лексики (inspector, political). Однак при цьому слід звертати увагу студентів на те, що далеко не всі співзвучні з їхньою рідною мовою слова-інтернаціоналізми, відповідають їм за значенням. Наприклад, англійське слово complexіon – це не комплекція чи німецьке слово die Dose – це не доза. Відповідно до третьої ознаки вчений рекомендує вживати поряд з усіма знайомими словами в реченні одне незнайоме слово, яке не складно зрозуміти з контексту. Він наводить такий приклад: «You can easily comprehend the meaning of many unknown words in the text if the context makes the meaning clear» [с. 75-76]. У такому разі значення слова «comprehend» визначається дійсно легко. Натомість газетні статті багаті на такі мовні явища, які за контекстом буває складно зрозуміти і спеціалісту – не носію іноземної мови. У цілому, на нашу думку, рекомендації О. Б. Тарнопольського з формування потенційного словника студентів достатньо виправдані, але потребують більш детальної методологізації вивчення його складу.

Методикою формування потенційного словника в учнів середніх шкіл займалася Р. Ю. Мартинова. Визначивши домінуючий принцип систематичного накопичення і відносно повного засвоєння матеріалу, що вивчається, вона розвивала мовну здогадку для читання текстів з незнайомою лексикою в такий спосіб:

1) визначила типові мовні труднощі, що наявні в текстах для додаткового читання, які відповідають віку і сформованим мовленнєвим умінням учнів;

2) розподілила слова і висловлювання, що співвідносяться з цими труднощами, послідовно за їх поступовим лінгвістичним вправлінням, а саме: від слів-інтернаціоналізмів до слів, утворених внаслідок словоскладання і конверсії; від них до слів, що виникли внаслідок словотворення (префіксів, суфіксів, закінчень) і нарешті до слів, що слід розуміти з контексту;

3) запропонувала для читання спеціально складені тексти, в яких вживався весь вивчений матеріал: а) + слова-інтернаціоналізми; б) + слова-інтернаціоналізми і слова, утворені внаслідок словоскладання; в) + слова-інтернаціоналізми і слова, утворені внаслідок словоскладання і конверсії; г) + слова-інтернаціоналізми і слова, утворені за допомогою словоскладання, конверсії і префіксів; ґ) + слова-інтернаціоналізми і слова, утворені за допомогою словоскладання, конверсії, префіксів і суфіксів; д) + слова-інтернаціоналізми і слова, утворені за допомогою словоскладання, конверсії, префіксів, суфіксів і закінчень; е) + слова-інтернаціоналізми і слова, утворені за допомогою словоскладання, конверсії, префіксів, суфіксів і закінчень, а також одного (двох, трьох, чотирьох... слів залежно від віку учнів і обсягу тексту) слова, призначеного для контекстуальної здогадки.

Як наслідок виявилось, що в одному тексті може бути до 29 незнайомих мовних явищ, які учні сприймають без будь-яких ускладнень [с. 300-301].

Такий спосіб накопичення і розширення потенційного словника учнів призвів, як свідчать результати досліджень Р. Ю. Мартинової, не тільки до становлення вмінь рецептивної комунікації під час читання лінгвістично ускладнених навчальних і оригінальних текстів, а й до можливості оперування цим матеріалом у мовленні у процесі аналізу й обговорення змісту прочитаного. Крім того, спостерігалось поступове вдосконалення рівня вмінь читання англійських текстів і рівня англійських мовленнєвих умінь за рахунок довільного переходу лексики пасивного словника в активний.

Описана методика розвитку мовної здогадки лягла в основу розвитку вмінь читання фабульних текстів учнями початкових класів у дисертаційній роботі Т. М. Яблонської. Вона, за рекомендаціями Р. Ю. Мартинової, досліджувала лінгвістичні труднощі, з якими стикаються учні у процесі читання казок англійською мовою, розподілила їх від більш простих для сприймання і розуміння до більш складних і поряд з вивченим в активі матеріалом стала вводити в кожний наступний фабульний текст так, щоб забезпечити вищезазначений спосіб їх повторення.

У подальшому зробимо спробу відібрати для читання газетних текстів незнайому для студентів-економістів стандартну й експресивну газетну лексику: першу для її активного засвоєння; другу – для формування потенційного словникового запасу за методикою, розробленою Р. Ю. Мартиноюю.

Разом з тим, вважаємо, що при всіх достоїнствах методики розвитку мовної здогадки, викладеної вище, вона підлягає певній модифікації хоча б уже тому, що тексти для читання Р.Ю. Мартинової і Т.М. Яблонської спеціально складались, і в них було можливе будь яке варіювання незнайомими мовними явищами. Таке суворе регламентоване повторення кожного з них реально лише в учбових текстах. Ми висуваємо мету – навчити студентів читати оригінальні газетні матеріали, тому процесу навчання будуть притаманні свої специфічні особливості, які ми визначимо в нашій подальшій роботі.

ЛІТЕРАТУРА

1. Фоломкина С.К. «Обучение чтению на иностранном языке в неязыковом вузе». — М., 1987. — С. 37.
2. Мартинова Р.Ю. «Цілісна загальнодидактична модель змісту навчання іноземних мов» [Монографія]. — К. : Вища шк., 2004. — С. 300-301.
3. Тарнапольський О.Б. Методика обучения английскому языку на I курсе технического вуза / О. Б. Тарнапольський. — К. : Вища школа, 1989. — С.75-76.
4. Яблонська Т.Н. «Дидактичні засади навчання іншомовного читання молодших школярів» : автореф. дис. ... канд. пед. наук. — Київ, 2004. — 21 с.

РЕАЛІЗАЦІЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ ТЕХНОЛОГІЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПРИРОДНИЧО-МАТЕМАТИЧНИХ ДИСЦИПЛІН ЗА ІНДИВІДУАЛЬНИМИ ОСВІТНИМИ ТРАЄКТОРІЯМИ

Коростіянець Т.П.

В статье рассматриваются вопросы, связанные с реализацией педагогической технологии профессиональной подготовки будущих учителей естественно-математических дисциплин по индивидуальным образовательным траекториям.

Ключевые слова: *професійно-педагогічна компетентність, індивідуальна траєкторія, експериментальна модель, самоопределение, педагогическая среда.*

The questions related to realization of pedagogical technology of professional preparation of future teachers of naturally-mathematical disciplines on individual educational trajectories are examined in the article.

Keywords: *professionally-pedagogical competence, individual trajectories, experimental model, self-determination, pedagogical environment.*

Актуальність дослідження. Сучасність вимагає перегляду ролі та функцій сучасного вчителя, удосконалення його професійної діяльності, формування інтегрованих якостей його особистості. Все це свідчить про становлення нового типу соціально-культурного замовлення на професійну підготовку, в основі якої лежить індивідуальна модель здібностей (компетенцій).

Мета статті полягає в обґрунтуванні шляхів реалізації педагогічної технології професійної підготовки майбутніх учителів природничо-математичних дисциплін за індивідуальними освітніми траєкторіями.

На експериментальному етапі дослідження було впроваджено технологію підготовки майбутніх учителів природничо-математичного циклу з метою формування професійно-педагогічної компетентності як якісної характеристики підготовки майбутніх учителів за індивідуальними освітніми траєкторіями.